MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX) (GURISDIZZJONI SUPERJURI) (SEZZJONI GENERALI)

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tal-15 ta' Ottubru, 2013

Citazzjoni Numru. 103/2005

Joseph Mercieca u b'digriet tal-14 ta' Ottubru 2013 l-atti tal-kawża ġew trasfużi f'isem Victoria Mercieca minflok Joeph Mercieca li miet fil-mori tal-kawża; Carmel Galea illi b'digriet ta' din l-Onorabbli Qorti tal-għaxra (10) ta' Ġunju elfejn u erbgħa (2004) ġew maħtura bħala kuraturi ad litem sabiex jirrappreżentaw l-interessi ta' Daniela Mercieca; u Daniela Mercieca

vs

**Joseph Saliba;
Gasan Mamo Insurance Limited.**

Illum It-Tlieta, 15 ta' Ottubru 2013

Il-Qorti,

PRELIMINARI

Rat iċ-Ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi proprio et nomine, wara li ppremettew:

Illi fit-tlieta u għoxrin (23) ta’ Novembru elfejn u tnejn (2002), għall-ħabta tat-tlieta u nofs ta’ fil-għodu (3:30a.m.), filwaqt li l-konvenut kien qed isuq il-vettura bin-numru ta’ reġistrazzjoni DBH-087, fi Triq ta’ Xħajma, limiti tax-Xewkija, Għawdex, fid-direzzjoni lejn in-Nadur, Għawdex, b’nuqqas ta’ ħsieb, b’negliġenza, bi traskuraġni u b’nuqqas ta’ osservanza tar-regolamenti tat-traffiku, huwa ħabat mal-vettura bin-numru tar-reġistrazzjoni ABH-486, illi kienet misjuqa mill-attriċi, li kienet nieżla fin-naħa tal-karreġġjata tagħha minn Nadur fid-direzzjoni lejn ix-Xewkija, Għawdex;

Illi l-attur kien qed isur fuq il-karreġġjata opposta u ċioe’ l-karreġġjata li kienet għaddejja minnha l-attriċi u li kienet d-dritta ta’ l-attriċi, u malli l-attriċi daret mal-liwja tal-imsemmija triq, hija sabet lill-konvenut fil-karreġġjata tagħha u l-konvenut ħabat u investa lill-attriċi u bid-daqqa dawwarha u tefagħha fuq il-bankina tal-karreġjata tagħha;

Illi oltre li kien qed isuq fuq il-karreġġjata opposta, il-konvenut kien qed isuq bi traskuraġni, negliġenza, b’nuqqas ta’ tħaris tar-regolamenti tat-traffiku, u anke b’veloċita eċċessiva u ma setax iżomm “a proper look out”;

Illi l-konvenut huwa unikament responsabbli għal dan l-inċident kif jiġi pruvat waqt is-smiegħ tal-kawża;

Illi b’riżultat ta’ dan l-inċident, li ġara unikament ħtija tal-konvenut, l-attriċi sofriet danni konsistenti fi ħsarat estensivi fil-vettura tagħha, illi ġiet “total loss”, kif ukoll sofriet, għada u ser tibqa’ ssofri minn debilita permanenti gravi kif jirriżulta waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

Illi dan kollu qiegħed jikkaġuna danni emerġenti u lukri ċessanti lill-attriċi;

Illi, għalkemm interpellat sabiex jersaq għal-likwidazzjoni u ħlas tad-danni kollha sofferti mill-attriċi, l-konvenut baqa' inadempjenti;

Illi l-attriċi trid illi tiġi kkumpensata għad-danni kollha konsegwenti għall-imsemmi inċident.

Talbu lill-konvenut jgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara illi l-konvenut Joseph Saliba huwa unikament responsabbli għall-inċident tat-traffiku fuq riferit illi seħħ unikament minħabba nuqqas ta' ħsieb, negliġenza, traskuraġni u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tat-traffiku minn naħa tiegħu;

2. Tillikwida d-danni kollha sofferti mill-attriċi kemm dawk personali kif ukoll materjali billi tiddikjara illi jikkonsistu f'dawk id-danni emerġenti u lukri ċessanti illi jirriżultaw waqt is-smiegħ tal-kawża;

3. Tikkundanna lill-konvenut iħallas lill-attriċi, id-danni hekk likwidati, u bl-imgħaxijiet skond il-liġi;

Bl-ispejjeż tal-preżenti proċedura u tal-ittra uffiċjali spedita fl-ewwel (01) ta' Marzu elfejn u erbgħa (2004), kif ukoll l-ittra uffiċjali kontra l-kumpanija assikuratriċi tal-konvenut;

U bl-inġunzjoni tal-konvenut għas-subizzjoni li għaliha minn issa qed jiġi mħarrek.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-atturi debitament maħlufa minn Joseph Mercieca.

Rat in-Nota ta' l-Eċċezzjonijiet tal-konvenut Saliba li eċċepixxa illi:

1. It-talbiet attriċi huma infondati fid-dritt u fil-fatt għaliex għall-inċident de quo kienet taħti unikament u esklussivament Daniela Mercieca minħabba sewqan

traskurat, negliġenti u b'nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti tat-traffiku da parti tagħha, minħabba illi kienet qed issuq b'veloċita eċċessiva, u minħabba illi ma kienitx iżżomm 'a proper look out';

2. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut maħlufa minnu.

Rat in-Nota ta' l-Eċċezzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta li eċċepiet illi:

1. Illi in linea prelimiari, l-eċċipjenti ma għandha ebda relazzjoni kuntrattwali, jew akwiljana jew mod ieħor mal-atturi, u għalhekk il-preżenza tagħha f'din il-kawża hija għal kollox superfluwa u bla ebda bażi. Għaldaqstant hija għandha qabel xejn tiġi lieberata mill-osservanza tal-ġudizzju, u l-ispejjeż relattivi għandhom fi kwalunkwe każ jiġu sopportati mill-atturi;

2. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, it-talbiet attriċi huma infondati fid-dritt u fil-fatt għaliex għall-inċident de quo kienet taħti unikament u esklussivament Daniela Mercieca minħabba sewqan traskurat, negliġenti u b'nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti tat-traffiku da parti tagħha, minħabba illi kienet qed issuq b'veloċita' eċċessiva, u minħabba illi ma kienitx iżżomm 'a proper look out';

3. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess soċjeta' konvenuta maħlufa minn Nazzareno Debattista.

Rat il-verbal tad-difensuri tal-partijiet tas-7 ta' Frar 2006 fejn qablu li provi fil-kawża konnessa, ċitazzjoni numru 53/2004 fl-ismijiet: "Joseph Saliba vs Joseph Mercieca noe. et" pendenti ukoll quddiem din il-Qorti, jkunu jgħoddu wkoll għal din il-kawża.

Rat id-digriet tagħha tat-13 ta' Ġunju 2013 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-Nota ta' l-Osservazzjonijiet tal-konvenut.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda mismugħa u d-dokumenti u affidavits esebiti fil-kawża l-oħra konnessa hawn fuq indikata.

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għad-danni magħmula mill-atturi proprio et nomine in segwitu għal inċident stradali li fih sfat midruba l-attriċi Daniela Mercieca. L-azzjoni esperita hi għalhekk dik bażata fuq il-Lex Aquilia,[1] li bażi tagħha jista' jkun id-delitt, f'każ ta' *dolo,* jew il-kważi delitt, f'każ ta' c*olpa*, kif jippretendu li hu l-każ presenti l-atturi.[2]

Il-**Giorgi** jgħallem f'dan ir-rigward:

"*E' detta colpa in senso generale della nostra scienza qualunque violazione di un obbligo giuridico; anche la violazione dolosa. In senso piu' ristretto la parola colpa esclude il dolo, e significa volontaria omissione di diligenza, per cui non prevediamo le conseguenze illecite di una commissione od ommissione, e violiamo senza avvedercene un nostro dovere giuridico. Pero', si dice, che l'inadempimento dell'obbligazione dipende da colpa, quando sebbene la causa dell' inadempimento sia stata l'opera del debitore medesimo, costui non ne abbia avuta la coscienza, e solo abbia mancato di quella diligenza, che egli era tenuto di usare*."[3]

FATTI

L-inċident mertu tal-kawża ġara fit-23 ta' Novembru 2002 għall-ħabta ta' l-erbgħa neqsin kwart ta' filgħodu (3.45a.m.) fit-triq tax-Xħajma, limiti tax-Xewkija, Għawdex, u fih kienu nvoluti *pick-up truck* tal-marka Toyota misjuq

[1] 44 Dig. Del leg.aquil.IX,2
[2] art.1033 Kap.16
[3] Teoria delle Obbligazioni nel Diritto Moderno Italinao ed. 1903 vol.II. # 18 p.32-33

mill-konvenut u karozza tal-marka Opel Astra misjuqa mill-attriċi Daniela Mercieca. Il-konvenut kien qed isuq fid-direzzjoni tan-Nadur, mentri Mercieca kienet nieżla min-Nadur, fid-direzzjoni tar-Rabat. Saliba kellu miegħu lil Lauran Rose Portelli bħala passiġiera.[4] Il-ħabta bejn iż-żewġ vetturi seħħet ftit 'l isfel minn liwja li hemm fit-triq għal min ikun nieżel min-Nadur u wara l-impatt il-vetturi spiċċaw kif immarkati fuq l-iskizz redatt mill-AIC Guido Vella li kien ġie nominat mill-maġistrat inkwirenti fl-inkjesta relattiva. It-triq li mhix fl-abitat, għandha karregjata waħda fuq kull naħa maqsuma minn nofs bid-*double white lines.* Dak il-ħin kienet imdawwla sew bl-arbli tad-dawl fuq kull naħa tagħha u kienet xotta u f'kundizzjoni tajba.[5] Il-persuni kollha nvoluti f'dan l-inċident spiċċaw ġarrbu xi feriti, biż-żewġ sewwieqa jkorru b'mod gravi, bil-vetturi tagħhom iġarrbu ħsara estensiva. [6]

RESPONSABILITA'

L-atturi proprio et nomine jikkontendu għalhekk illi jaħti għal dan l-inċident il-konvenut, talli saq b'negliġenza, imprudenza u nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti tat-traffiku. Il-konvenut minn naħa l-oħra jsostni illi dak li seħħ kien tort ta' l-attriċi li, wara li tilfet il-kontroll tal-vettura tagħha, daħlet fil-karreġġjata tan-naħa l-oħra minn fejn kien għaddej hu u saret il-ħabta.

Ġie mfisser mill-qrati tagħna fir-rigward tal-ħtija f'kawżi bħal dawn illi:

"*Hu għalhekk importanti għall-finijiet ta' din il-kawża li jiġi preċiżat f'hiex tikkonsisti l-kolpa f'każ ta' fatt dannuż li minnu toriġina l-**azzjoni akwiljana***;

*Hemm diversi definizzjonijiet fid-dottrina tal-'colpa', iżda kif jesprimmi ruħu l-**Carrara** (Progr. Parte Gen. VolI. para.80): 'Si mutino come piace le formule,ma il tripode*

[4] Ara okkorrenza tal- Pulizija dwar dan l-incident; esebita bhala Dok.A a fol. 5 – 7 tal-process tal-kawza konnessa
[5] Ara pjanta GV esebita a fol.493 tal-process tal-kawza konnessa
[6] Ara okkorrenza tal-Pulizija gia ndikata, u ritratti esebiti mill-attur a fol. 362 – 380 tal-kawza konnessa

sul quale s'asside la colpa sara' sempre questo: ***volontarieta' dell'atto,(2) mancata previsione dell' effetto nocivo,(3) possibilita' di prevedere'****. Fil-para. 83, dan l-awtur jirribadixxi illi* ***'ma essenza della colpa sta tutta nella prevedibilita"****;*

*Din hi n-nozjoni tal-'colpa' tradizzjonalment aċċettata fis-sistema legali malti, cjoe' dik bażata fuq il-prevedibilita'. Hu sewwa u loġiku li jkun hekk;għaliex il-prevedibilita', bħal distinta mill-previzjoni, isservi biex tiddistingwi l-colpa' mid-dolo; u l-konkors tagħha jiddifferenza l-kolpa mill-każ fortuwitu. Dan hu l-konċett tal-awturi l-aktar akkreditati, fosthom, minbarra dak fuq ċitat,****Chironi*** *-' Colpa Extra-Contrattuale'; il-****Pincherle*** *p.105. Manuale Dto. Penale,para.49 -51;* ***Arabia****, Princip. Dto. Pen., pag.127, para.101;* ***Giuliani,*** *Istituz.Dto.Crim. p.80 et seq.;* ***Brusa****, Saggio d'una dottr. gen. del reato p.101; u l-****Crivellari****, Cod. Pen.,Vol.III.para.32;*

*Din il-Qorti hi a konjizzjoni tal-fatt li xi awturi moderni riedu jissotitwixxu dan il-kriterju tal-prevedibilita' b'nozzjonijiet oħra … iżda jgħid sewwa f'publikazjoni reċenti (1956),il-****Barsiello****,Primo Presidente Corte Suprema di Cassazione, fil-ktieb tiegħu "I limiti della Responsabilita' per Danni' p.299: - 'Senonche' bisogna sempre tener presente che quando si voglia approfondire la natura della condotta che viene definita negligente, imprudente e simili, quando si voglia valutare la efficenza della causa non da un punto di vista astratto e meccanico, ma agli effetti di farne derivare la responsabilita', non si puo' fare astrazione dalla disamina, se,nel caso, l'effetto era prevedibile. Il criterio della prevedibilita' o non dell'evento in conseguenza della condotta possa o non qualificarsi imprudente, negligente, e simili; ed e' percio che coloro che avversano la enunciata antica teorica non possono fare astrazione,sia pure con altro linguaggio,dal 'prevedibile',quando si fanno a precisare i limiti del fatto colposo.'*

Il-partijiet involuti f'dan l-inċident ftit li xejn setgħu jispjegaw x'ġara, minħabba li ntilfu minn sensiehom mad-daqqa. Infatti s-surġent li rrediġa l-okkorrenza relattiva

għal dan l-inċident ma ha l-verzjoni ta' ħadd minnhom *a tempo vergine.* Xhieda oħra okulari ma kienx hemm.

L-attriċi Daniela Mercieca qalet biss illi:

"*Mistoqsija kif soqt meta tlaqt min-Nadur biex inmur lejn ta' Xħajma, ngħid li soqt normali. Mistoqsija kienx hemm nida ngħid illi ma nafx. L-inċident seħħ appena dort liwja li hemm; rajt id-dawl ġo wiċċi. Jiena ma stajtx inkompli nsuq għax malli ksit rajtu ġo wiċċi u daħal ġo fija*." [7]

Fl-affidavit tiegħu fil-kawża konnessa il-konvenut Saliba spjega x'jiftakar mill-inċident bil-mod segwenti:

"*L-inċident seħħ meta l-vettura tal-konvenuta waslet fil-kantuniera ossia liwja li hemm fi Triq tax-Xħajma. F'dak il-mument il-konvenuta tilfet il-kontroll tal-vettura tagħha u spiċċat fil-karreġġjata li fiha kont għaddej jiena, minkejja illi hemmhekk hemm sinjali bojod kontinwi illi jipproibixxu illi vettura tidħol fil-karreġġjata fid-direzzjoni opposta għal dik li tkun miexja fiha.*

Niftakar illi l-konvenuta kienet qegħda issuq b'veloċita' eċċessiva b'konsegwenza illi hija ma kienitx f'kundizzjoni illi żżomm a proper look out.

Ngħid illi jiena niftakar biss il-vettura tal-konvenuta ġejja fid-direzzjoni tiegħi b'veloċita' qawwija u ma niftakar xejn aktar x'ġara wara l-kolliżżjoni." [8]

Din il-Qorti ser ikollha għalhekk neċessarjament toqgħod fuq dak li rriżulta fattwalment mill-investigazzjoni li saret in segwitu għal dan l-inċident, u in partikolari fuq x'sab il-perit tekniku l-A.I.C. Guido Vella li ġie nominat mill-maġistrat inkwirenti fl-inkjesta relattiva.

Minn eżami ta' din il-pjanta[9] nsibu illi;

---

[7] Xhieda moghtija minnha fil-kawza; Pul. vs Joseph Saliba; ara kopja a fol. 445 tal-process tal-kawza konnessa
[8] Ara affidavit tieghu a fol. 51 tal-process tal-kawza konnessa
[9] A fol. 493 tal-process tal-kawza konnessa

1. jidhru par *brake-marks* twal kważi ħamsa u għoxrin (25) metru li jibdew minn fejn id-*double white line* tat-triq, hekk kif tispiċċa l-liwja fejn din tiltaqa' ma' *side road,* u inklinati lejn ix-xellug tat-triq għal min ikun nieżel min-Nadur;

2. dawn il-*brake marks* imbagħad jaqtgħu għal distanza ta' xi ħames (5) metri u jerġgħu jidhru bħala *feint brake marks* imma din id-darba fid-direzzjoni tal-lemin u jispiċċaw kważi mad-*double white line*;

3. fejn jintemmu dawn il-*brake marks* jidher ħafna *debris* fl-art;

4. daqs żewġ metri 'l isfel mill-*feint brake mark* tax-xellug, tidher il-karozza tal-attriċi, b'roqgħa żejt taħtha, u mdawwra kważi perpendikulari għad-*double white line*, bin-naħa ta' wara tagħha mqabbda maċ-ċint baxx fuq ix-xellug tat-triq għal min ikun nieżel min-Nadur;

5. it-truck tal-konvenut jidher imdawwar qisu ħamsa u erbgħin (45) grad, imqabbad minn quddiem ma' siġra fil-ġenb tan-naħa l-oħra tat-triq;

6. daqs żewġ metri 'l bogħod minn naħa ta' wara tat-truck jidhru żewġ *scratch marks* fl-art, fil-karreġġjata tiegħu.

Dawn il-konstatazzjonijiet jindikaw illi Daniela Mercieca kienet nieżla min-Nadur b'ċerta veloċita' (brake marks ta' 25 metru), u fuq ir-*wrong side of the road*. X'ħin, malli daret il-liwija, rat id-dwal ta' vettura ġejja mid-direzzjoni opposta, applikat il-*brakes* u ppruvat iġġenneb kemm setgħet għan-naħa tagħha tat-triq. Jidher pero' li mbagħad tilfet il-kontroll tal-karozza tagħha li reġgħet daret lejn il-lemin, invadiet il-karreġġjata tal-konvenut u sar l-impatt, b'tant saħħa li tefa' l-vetturi rispettivi f'direzzjoni opposta; tant li l-karozza ta' Mercieca spiċċat taħt il-bankina tan-naġa tagġha u t-truck tal-konvenut imqabbad ma' siġra fil-ġenb tan-naħa tiegħu.

L-inċident jidher li tant kien istantanju li l-konvenut ftit li xejn kellu ħin biex jieħu xi *evasive action*. Infatti l-vettura tiegħu ma ħalliet ebda *brakemarks* u lanqas jidher li dan kien għaddej b'veloċita' qawwija. Altrimenti truck b'toqol wisq akbar mill-karozza ta' Mercieca ma kienx jispiċċa f'dik il-posizzjoni, imma x'aktarx kien jibqa' għaddej u ikaxkarha għal ċertu distanza fl-istess direzzjoni li fiha kien għaddej hu. Ma rriżultat ebda evidenza li dan it-truck f'xi mument qabeż id-*double white line*, anzi l-i*scratch marks* fl-art fejn in-naha ta' wara tieghu jagħtu indikazzjoni ta' fejn kien l-istess truck fil-mument tal-impatt.

Hawnhekk għandna każ klassiku ta' *res ipsa loquitur*.

Kif ġie mfisser mill-ġurisprudenza:

"*The doctrine of* ***res ipsa loquitur*** *means that an accident may by its nature be more consistent with its being caused by negligence for which the defendant is responsible than by other causes, and that in such the mere fact of the accident is prima facie evidence of such negligence. In such a case the burden of proof is on the defendant to explain and to show that it occurred without fault on his part*." [10]

Imma Daniela Mercieca ma offriet ebda spjegazzjoni raġonevoli biex tirribatti dak li kien jidher tant evidenti minn dawn il-konstatazzjonijiet. Fid-dawl ta' dak li rriżulta, l-allegazzjoni tagħha li rat dwal ta' karozza ġejjin fuqha malli daret il-liwja u ma setghex tkompli ssuq, xejn ma tidher verosimili.

Din il-Qorti għalhekk ma ssib ebda eżitazzjoni li titfa l-ħtija għal dak li ġara fuq l-istess Daniela Mercieca, li b'nuqqas ta' ħsieb, traskuraġini u negliġenza fis-sewqan tagħha kkawżat dan l-inċident tat-traffiku.

LIKWIDAZZJONI TA' DANNI

---

[10] Cole vs De Trafford (1918 2 QB 523)

Billi rriżulta li l-attriċi kienet unikament responsabbli għall-inċident stradali in kwistjoni, mhux il-każ li ssir xi likidazzzjoni tad-danni favur tagħha.

L-atturi f'din il-kawża harrku wkoll lis-soċjeta' li magħha kienet assikurata l-vettura misjuqa mill-konvenut. Billi pero' din ma jirriżultax li kellha xi relazzjoni ġuridika magħhom, u għalhekk bl-ebda mod ma tista' tinstab ħatja għal da li ġara, jew li tiġi ordnata tħallas xi danni lill-atturi, hemm lok li tiġi liberata *ab observantia*.

Għal dawn il-motivi u peress li nstab li taħti unikament għall-inċident stradali mertu ta' din il-kawża l-istess attriċi Daniela Mercieca, tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut Saliba u dawk tas-soċjeta konvenuta, li qed tiġi liberata mill-osservanza tal-ġudizzju, tiċħad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż kontra l-istess atturi.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------